

T. Kozachenko, Graduate stud.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE HISTORY OF RESEARCH OF FOLK MEDICINE OF UKRAINIANS FROM CARPATHIANS FROM LATE XIX TO EARLY XX CENTURY

The article contains historiographical analysis of research of folk medicine of Ukrainians from Carpathians from late XIX to early XX century. We analyze the contribution of Ukrainian and Polish ethnologists in the study of regional specificity of folk medicine.

Keywords: folk medicine, ethnological researches, folk beliefs, folk treatments, folk healers.

УДК 94 (477) 06.011 "Жук"

А. Магурчак, канд. іст. наук, докторант
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

"ДОРОГИ НАШІ ЛЕЖАТЬ НА СХІД!" (НАРИСИ ДІЯЛЬНОСТІ АНДРІЯ ЖУКА У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ РАДІ)

В публікації висвітлюється участь українського державного діяча А. Жука в роботі віденської Всеукраїнської Національної Ради. Показані перепиті обговорення найважливіших питань на засіданнях ВНР за участю А. Жука.

Ключові слова: А. Жук, Відень, Всеукраїнська Національна Рада, національне питання.

До плеяди визначних українських діячів першої половини ХХ ст. належить постать Андрія Жука (1880-1968) – громадсько-політичного діяча, кооператора і публіциста. Він був активним діячем Революційної української партії, а потім Української соціал-демократичної робітничої партії. Внаслідок переслідувань поліцією змушений був в 1907 р. емігрувати до Львова, який тоді входив до складу Австро-Угорської імперії, де перебував до 1914 р., очолюючи Закордонну Групу УСДРП. Учасник політичної наради наддніпрянських емігрантів у Львові 1911 р. і засновник Українського інформаційного комітету у Львові (1912 р.), який у 1914 р. став основою Союзу визволення України (далі СВУ). Від 1914 р. перебував у Відні як член Президії СВУ та співредактор часопису "Вісник СВУ". Протягом 1918 -1919 рр. працював на дипломатичній службі в українському посольстві у Відні. В 1920-1930 рр. співпрацював із закордонним центром ЗУНР. У 1930 р. переїхав до Львова, де завідував статистичним відділом Ревізійного союзу українських кооперативів. З окупацією в 1939 р. Галичини радянськими військами повертається до Відня де і прожив до кінця свого життя.

В історіографічному плані дана проблематика не досліджувалась за винятком кількох статей в яких є згадки про участь А. Жука в роботі Всеукраїнської Національної Ради (далі ВНР) [2]. З вище зазначеного, автор ставить за мету проаналізувати участь А. Жука в роботі ВНР. Джерельною базою даного дослідження послугують архівні фонди України та Канади, які дають можливість виконати поставлену мету і тим самим вести в науковий обіг раніше невідомі документи щодо особи А. Жука.

Після поразки українських національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. А. Жук залишився у Відні де до нього приєдналась значна частина українського тогочасного політикуму. Саме у Відні була наприкінці грудня 1920 р. створена ВНР, одним із завдань якої – знайти шляхи боротьби за незалежність України. А. Жук взяв активну участь в роботі даної організації, оскільки не міг залишатись осторонь змагань українців за державність.

Перш за все А. Жук долучився до роботи в організаційному комітеті для скликання ВНР. Зокрема він у листі до організаційного комітету від 13 вересня 1920 р. запропонував проект внутрішньої платформи ВНР і "оповіщення" про ВНР в якому зазначались передумови і причини скликання ВНР. На переконання А. Жука внутрішні непорозуміння проявлялись, особливо на теренах УНР "... де панує повний хаос у внутрішніх відноси-

нах і відсутність всякого контакту між чинниками які репрезентують державну ідею та суспільність" [6]. Враховуючи, що закордоном є представники українських партій, які репрезентували різні політичні напрямки, А. Жук вважав за потрібним розпочати об'єднавчий процес, що мав вилитись у створення певної організації. Відповідно А. Жук пропонував, щоб на нарадах ВНР обговорювались такі питання: внутрішнє і зовнішнє становище всіх українських територій; формулювання спільних цілей національної політики для української нації і окремих державних утворень; обговорення практичних заходів для забезпечення української державності і єдності; опіка над українськими полоненими і порятунком еміграції; вибір органу для виконання рішень ВНР [6].

А. Жук подав свій проект платформи ВНР внаслідок обговорення якої більшість її пунктів увійшли в основний документ прийнятий 23 грудня 1920 р. Зокрема в ньому наголошувалося, що метою ВНР є: а) національна єдність українського народу і відновлення державної самостійності українських земель; б) об'єднання українських земель на тих умовах, які будуть вироблені державними органами тих земель; в) народоправний лад в українській державі і державний устрій остаточно повинен бути затверджений Національним Зібранням; г) проведення аграрної реформи в основу якої закладене стале володіння селянами землею; д) дотримання прав робітництва у його соціальних і професійних сферах; е) затвердження за національними меншинами національно-територіальної автономії [3, арк. 5]. Відповідно для досягнення мети ВНР буде використовувати такі шляхи: 1) впливати у дусі платформи на діяльність українських державних органів; 2) звільнення українських земель від окупації і чужих політичних впливів; 3) боротьба проти відновлення Російської імперії; 4) нав'язання відносин з країнами, які утворились після розпаду Російської та Австро-Угорської імперії і заключення з ними союзів для оборони державної незалежності; 5) домагання міжнародного визнання державної самостійності українських земель; 6) скликання Всеукраїнського Національного Конгресу; 7) об'єднання та охорона української еміграції, полонених, військових, інтернованих та цивільних в чужих країнах [3, арк. 5].

На першій сесії ВНР 1 лютого 1921 р. були оголошені доповіді М. Кушніра-Якименка на тему: "Великі державні східноєвропейська проблема і українська державність" і С. Дністрянського відповідно "Державно-правове становище Галичини". Наступного дня відбулись дискусії щодо вище зазначених питань. Зокрема

під час дискусії А. Жук зазначав про важке становище українського національного руху і перепони щодо розуміння з окремими українськими територіями. Ставив риторичне запитання що може зробити ВНР? "Для всякої практичної роботи в національному і державному сенсі треба знайти базу. Проти загроз з боку східного соціалізму такою базою-територією може бути тільки Східна Галичина. Тому передова – дефінітивне вирішення галицької справи. Доти поки галицька армія, галицьке правительство не зможуть вдома і доки ми не придбаємо терену тут – неможлива акція. Взяти участь в боротьбі проти більшовиків можливо тоді, коли б була порішена галицька справа ... Наша справа стоїть фатально, нам залишається тільки пасивність політична" [1, с. 354]. Проти А. Жука виступив український соціал-федарист Ф. Слюсаренко. Він не визнавав за Галичною головного центру, оскільки галичани не виявили державної творчості, бо не використали до кінця свого "становища, як спадкоємці Австрії, а зорієнтувались на Велику Україну, справи державності якої далеко тяжче, бо в той час коли Австрія наразі не має ніхто наміру відбудувати. Галичани дивлячись на себе, яко на державно-політичний П'ємонт в загальноукраїнській справі претендують на домінуючу роль і в той же час, підкладаючи під загальну українську справу в першу чергу вирішення галицької справи і роз'єднались з Україною після з'єднання, до всієї політики уряду УНР ставляться негативно і тим утрудняють державну консолідацію Великої України" [1, с. 356]. Перекопував присутніх, що позиція А. Жука призведе до необхідності розв'язання в першу чергу питання західних кордонів України чого зробити неможливо, оскільки Галичина і Буковина в сфері впливу великих країн. Крім того, це автоматично призведе до протистояння з поляками і румунами, а тому закрие шлях на Захід і не уможливить перебування на їх територіях урядів і діячів на еміграції. Також від цього виграють більшовики, які не будуть мати ворогів на заході і тим самим швидко захоплять інші українські території.

Також не погоджувався з А. Жуком і О. Лотоцький. На його переконання причини суперечок між галичанами і наддніпрянцями лежать на психологічному і ментальному рівнях. "Кожна з двох територій анти орієнтується на свого власного ворога. Більший ворог той, хто є під боком. Та і друга територія мають спеціальні завдання щодо поборювання тих ворогів" – зазначав О. Лотоцький [1, с. 359]. Тому наполягав ставити питання про вироблення єдиної позиції "поміж рівними, але різними лініями". Якщо Галичину визнають великі країни тоді вона матиме право на керуючу роль в українському національному русі. Але тоді побоювався, що в галичан будуть переважати власні інтереси над іншими українськими. Як наслідок сумнівався, що Галичина буде домінуючим фактором у всеукраїнському масштабі боротьби. Тому підсумовуючи зазначав, що "коли ми розійдемося, то вже довго не зійдемося. Дуже тяжко б було, коли б ми ще більшого лиха діждалися, щоб воно нас знову зігнало. Знайти спільні способи боротьби і єднатися по інтересам реальної користі – наше завдання" [1, с. 360].

Відповідаючи своїм критикам А. Жук ще раз наголосив на галицькій позиції. Далі А. Жук наводить аргументи на орієнтацію на східний напрямок тобто Росію у своїй промові під назвою: "Дороги наші лежать на Схід!" в якій виклав своє бачення подальшої боротьби українців. Зокрема на переконання доповідача під час революційних подій 1905 – 1907 рр. українство було помітним політичним явищем. Із запровадженням демократичних свобод хоч урізаних сприяло організації українських сил. Епіцентром формування українського національного руху став 1917 р. і тим самим "народ

усвідомив себе, як окрему культурну одиницю. Народилась нація. І під сим оглядом справа наша є вже рішена! Ніяких сумнівів вже не може бути!" [4, арк. 16]. Революційний 1917 р. дав змогу розпочати формування українського державного утворення. Спочатку дотримуючись автономії у складі Росії, а пізніше проголошуючи четвертий універсал, оскільки "була потреба миру". В цьому А. Жук нічого дивного не вбачав, тому що широкий загал української інтелігенції не думав і тим паче в політичних програмах партій була відсутня ідея незалежної української держави. А. Жук пояснював це "молодістю нашого національного руху і поличною незрілістю нашої інтелігенції, що веде провід в національні життє. Та до фактичного посідання своєї держави приходимо лише по Берестейським мирі. А дійшли ми до сього тому, що на нашу самостійність працювали об'єктивні сили, заложені в тодішніх міжнародних відносинах. Тільки наша інтелігенція сього не передбачувала і невміла застосовуватися до створеної берестейським миром ситуації" [4, арк.16]. Як наслідок прихід німецьких військ на Україну. На переконання А. Жука німецькі військові переслідували свої цілі і при цьому вони не знаходили серед тогочасного українського політикуму державницьких елементів і тому зупинились на особі П. Скоропадського. При цьому А. Жук визнавав, що Українська Держава П. Скоропадського була реальним державним утворенням, а не фіктивним. З сумом констатував, що інтелігенція доклала свою руку до поразки українських національно-визвольних змагань. "... наша інтелігенція не вмiла піднятися на висоту історичного моменту й замість за всяку ціну закріпити ту державність, в співробітництві з тими внутрішніми й зовнішніми силами, що прийшли тоді до голосу в українських державних справах, поставилась в не примирну опозицію до нового ладу. – зазначав А. Жук – Через свій соціальний максималізм українська інтелігенція власними руками зруйнувала українську державу. Так, а не інакше історія оцінить її поведіння в тім часі, яке завершилося протигетьманським повстанням під проводом Винниченка, що сам своєю компромісовою політикою в першій періоді української революції поклав великі ... для української державності" [4, арк.16]. Крім того, А. Жук вважав, що намагаючись створювати українську державність її очільники лишились соціальною бази. Оцінював невелику роль партій в державотворчих процесах, вважаючи, що вони формально входили в українські уряди, як приклад наводив Директорію на чолі з С. Петлюрою. Звідси невтішний підсумок щодо відновлення української державності. Тому закликав до об'єднаних процесів: "А коли ми досі не могли забезпечити собі власної держави, як її у нас розуміють, то треба нам працювати над нашим об'єднанням і цю справу поставити на чолу наших змагань. Бо єдність нації в нашій положенню є не менше важна. А об'єднаними ми можемо бути тільки на Сході" [4, арк.17]. Далі А. Жук охарактеризував найголовніших ворогів української державності. У категоричній формі наполягав боронити західноукраїнські землі від Польщі. "Не можемо допустити, щобі наші західні землі, які під оглядом історичним, культурним і економічним представляють першорядну для нас вартість, були заряджені на втрату. Не можемо нашого П'ємонту, нашої національної перлини – Галичини лишити на певну заглядку при Польщі, коли не хочемо бути прокляті потомками нашими, як злочинці" – наголошував А. Жук [4, арк.17]. При цьому він не вбачав серйозної небезпеки зі сторони Росії до влади якої прийшли більшовики, оскільки "москалі менше культурні і не мають колонізаційного гону на Україну. Зденационалізувати вони нас тепер не можуть. А ми не

можемо себе від них цілком відгородити, бо се було-б для нас і небезпечно і не вигідно" [4, арк.17]. До того ж враховуючи великі простори північного сусіда А. Жук вважав, за недоцільним мати росіян як непримиренного ворога і як наслідок довготривалі конфлікти. Водночас переконував не закриватись від Росії, оскільки це закрийє шлях до Азії. "Наше історичне призначення заселити і з українизувати Схід, стати твердою ногою на берегах Каспійського моря і забезпечити посідання нашого колонізаційного терену, який тягнеться через цілий Сибір, аж до Приморської області. Для сього ми мусимо об'єднатись на федеративних основах з Доном і Кубаню, а тоді для нас не буде страшна федерація з Росією" [4, арк.17]. Він також погоджувався на такі форми інтеграції, як федерація або автономія в яких українці поряд із росіянами займали б першочергове значення. При цьому він не виключав можливість поділу українських земель в етнографічних межах між іншими країнами, окрім західноукраїнських, де вони мали б національно-територіальну автономію. Для А. Жука відмінність між поляками і росіянами полягала в тому, що останні теоретично у форматах більшовицької Росії або білогвардійського руху визнають право українців на автономію на відміну від польського політикуму. Отже, А. Жук виключав можливість полагодження українського питання з поляками. Як наслідок піддавав жорсткій критиці підписаний Варшавський договір і діячів, які його підтримували: "За відступлення Польщі по тому договору наших земель не виговорено у неї навіть людського поводження її з галицькими українцями. Ті, що це зробили виконують роль Демянчуків. Поляки все шукали "пожодних русінуф", але крім Демянчука, а тепер ще Яцькова, нікого серед галицьких українців не змогли знайти і не знайдуть! Натомість знайшли на ці ролі тих, хто сидить в Тарнові" [4, арк.18]. Підсумовуючий свій виступ А. Жук зазначав, що непотрібно перешкоджати силам, які бажать проводити об'єднаничі процеси, але ще раз наголосив, що у випадку коли "Галичина мусіла б лишитись при Польщі то най се зробіться без нас, без нашої згоди! Самім нам прикладати до сього руки не вільно. *Ліпше нічого не робити, як робити злочини!*" [4, арк.18]. З тезою А. Жука про федерацію не погоджувався голова ВНР С. Шелухін, який вважав про відступлення від загальнонаціональних постулатів, а також легковажному трактуванні "користі" орієнтації на схід. Оскільки росіяни ставляться до українського питання виходячи із позицій націоналізму і шовінізму. Водночас Ф. Слюсаренко зазначав, що "коли стати на провідну думку п. А. Жука, то нам взагалі немає чого турбуватися роботою: заінтересована держава сама всіх зусилл живіє, в своїх інтересах, щоби під своєю владою зібрати Україну. Промова п. А. Жука про "соборність" в його постановці – трохи запізнилась: її треба було казати на початку світової війни, коли російська армія "приєднала до України Галичину". Але тоді чогось функціонував "Союз Визволення України" і творилися для чогось кадри Українських Січових Стрільців" [1, с. 362]. Натомість О. Макаренко наголошував, що з більшовиками потрібно боротись і тому федерація виключена. При цьому визнав, що Галичина – П'ємонт, але "не можемо говорити, що галицька інтелігенція – освіченіша, що галицький жовнір – кращий. За хибної політики урядів пробігла чорна кішка між нами. Треба усувати такі речі, як похвала одних і ганьба других" [1, с. 363]. Також вважав помилковими твердження А. Жука щодо гетьманату. Після дебатів 12 лютого 1921 р. А. Жук як секретар політичної комісії відчитав проекти резолюцій, вироблених політичною комісією по таких питаннях: 1) право-державне становище українських

земель; 2) міжнародне положення і українська справа; 3) справа реставрації Росії; 4) справа польського імперіалізму; 5) союз між Україною і Польщею; 6) політика держав Антанти супроти Росії; 7) окупація більшовиками України; 8) держави Антанти й самовизначення народів Росії; 9) українські державні центри; 10) завдання ВНР.

Щодо так званої "східної федерації" А. Жук через кілька днів її відкоригує у відозві до українського народу 12 лютого 1921 р. Зокрема в ній в наголошувалось, що "головним нашим ворогом була Росія. Під ударами зовні упав цей велетень північний, що гнітив Тебе віками, й народи Росії зітхнули вільними грудьми" [3, арк. 14]. Далі тезесно оповідається історія державотворчої боротьби українського народу від утворення Української Центральної Ради до Директорії, ЗУНР. Також автор відозви вважав, що проголошення більшовиками радянської України було на папері. У відозві аналізуються причини поразок українських визвольних змагань. На переконання автора головні причини – внутрішня незгода і несправджена надія на зовнішню допомогу. "Ціль була єдина, але дороги розійшлись. – наголошувалось у відозві. – Наддніпрянці головним ворогом Росію вважали, і з Польщею хотіли урядуватись. А Галичани з прокльонами від Польщі відсувались і не змогли з нею порозумітись. Пішла сварка" [3, арк.16]. Підписання договору з поляками також нічого не дало для УНР, а навпаки Галичина і більша частина західноукраїнських земель відійшла до Польщі. Щодо більшовиків то автор відозви з жалем зазначав, що "багатий наш край більшовики в руїну обернули, хліборобів-селян від землі відірвали, панщину завели, робітників міських ворогами селян зробили, самих селян між собою поріжнили, братовбивчу війну завели" [3, арк. 16]. Закликалось продовжувати боротьбу проти Польщі і Росії і зосереджуватись на власні сили не очікуючи зовнішньої допомоги. Підсумок відозви зводився до загального об'єднання українців у боротьбі за українську державність: "І пам'ятай, народе український, що всім нам в боротьбі триматись треба купи, бо тільки єдність дає силу. Нема багатих поміж нами, та убогими всі ми є. Зрівняло нас всіх загальне лихоліття, об'єднати нас мусить спільна ціль: *Самостійна об'єднана держава українська*" [3, арк.18]. Слід зазначити, що відозва носила з однієї сторони демагогічний характер, а з іншої була спрямована на патріотичну частину тогочасної української спільноти і політикуму, щоб у важких умовах еміграційного життя закликати до об'єднання задля продовження боротьби українців за свою державність.

Своїми враженнями, щодо своєї участі в ВНР А. Жук поділився в листі від 19 січня 1921 р. до В. Панейка: "...можу приписати собі значну долю заслуги в її (ВНР) народженню й організаційній та ідейній її оформленню, але сей твір мене не дуже задовольняє, бо не тільки не може служити хоч маленьким ключем до роз'яснення нашої внутрішньої ситуації, але ще більше може її затемнити" [5]. Пояснюючи причину заснування ВНР А. Жук наголошував, що завдання організації впливати на політику українських урядів і стояти над уряди і не ангажувати "їх політику, тільки доступними собі способами напрям лити ту політику в бажанім для себе напрямі" [5]. Перші дні роботи ВНР не викликали в А. Жука позитивних надій. "...перші кроки, які поробила новороджена інституція показують, що вона зліплена з кепського матеріалу (а іншого матеріалу нема) й що діяльність її не віщує нічого доброго, коли вона взагалі знайде в собі спосібність взятись до якоїсь позитивної роботи" [5]. З жалем констатував, що серед членів ВНР дуже мало яскравих постатей, які могли взяти весь тягар подальшої боротьби за державність. На його переко-

нання це була великою проблемою починаючи з 1917 р., оскільки керівники українських урядів на прикладі М. Грушевського і В. Винниченка, які "во ім'я загальнонародної цілі – власної держави, зійшли на агітаторів не відомого будучого соціального ладу, пустивши до проводу в практичній боротьбі народу за свою національну свободу або обмежених, безвольних мрійників, або всяке політичне й інтелектуальне сміття, яке прийшло до українства з революційної вулиці і вибилось на найвищі державні становиська" [5].

Крім того, А. Жук брав участь нараді 18 квітня 1921 р. представників політичних партій та організацій, які представляли Наддніпрянщину у ВНР. На даному заході А. Жук був обраний секретарем наради. Предметом скликання стала декларація від 14 березня 1921 р. підписана особами генералом О. Грековим, О. Андрієвським і О. Макаренком, що вони виступають від імені українських партій і організацій і підтримують Варшавський договір, а проблема Східної Галичини – внутрішнє питання Польщі. Згадана декларація була зачитана на засіданні. Водночас згадані вище особи спростували свою причетність до згаданого документа. Зокрема генерал О. Греков заявляв, що це особиста справа як ставитись до підписаного договору з поляками і заявив про свій вихід з ВНР. Безумовно А. Жук як і більшість членів наради засудили декларацію. Крім того, А. Жук підтримав прийняті рішення наради, а саме: перевірити автентичність декларації; надання письмових пояснень відповідей О. Макаренком, О. Грековим і О. Андрієвським; заперечення про відношення українських партій до згаданої акції осіб; остаточне вирішення цієї проблеми перенести на засідання Виконавчого Комітету ВНР; утворення комісії у складі А. Жука, М. Залізняка, М. Кушніра для повідомлення галицьких представників про інцидент і порозумітись з ними [6].

На наступному засіданні 19 квітня 1921 р. А. Жук разом з М. Кушніром проінформували присутніх про зустріч з галицькою секцією в ВНР. Результатом стало те, що галичани заявили про свій вихід ВНР, а також підготовкою ними відповідного комюніке яке передбачалось опублікувати в "Українському прапорі". Такий перебіг подій змушував А. Жука переконувати галичан відмовитись від цих задумів, оскільки дії окремих осіб не можуть бути перешкодою для існування ВНР. Також А. Жук спростовував причетність наддніпрянських партій, які були представлені ВНР до інциденту з генералом О. Грековим. Вважав, що такі дії галичан проілюструють невміння українців об'єднуватись не дивлячись

на певного роду провокацій в очах української і закордонної громадськості. Натомість А. Жук і М. Кушнір запропонували представникам галицької секції ВНР виступити спільною заявою в якій би стисло говорилось про інцидент з генералом О. Грековим при цьому не торкатись внутрішніх проблем ВНР. Пропозиція А. Жука і М. Кушніра була прийнята галичанами, але при цьому вони відстоювали про свій вихід з ВНР. Після обміну думок на нараді були прийняті такі рішення: виконавчий комітет ВНР має прийняти спільну заяву про осудження дій генерала Грекова та його прихильників; виконавчий комітет приймає заяву галицької секції про свій вихід з ВНР; збереження спільної організації наддніпрянських партій і організацій і підтримання контактів з галичанами у політичних справах; про форми співробітництва наддніпрянських партій з галицькими політиками буде ухвалено на спеціальному засіданні. Все призвело до припинення діяльності ВНР. Про це яскраво ілюструє ухвала Виконавчого комітету ВНР 22 квітня 1921 р. – створення ліквідаційної комісії у складі трьох чоловік – А. Жука, М. Кушніра, Р. Перфецького [6].

Отже, А. Жук будучи прихильником відновлення української державності долучається до створення політичної організації у Відні. Зокрема він був одним із авторів програмових документів ВНР. Обговорення шляхів боротьби на засіданнях ВНР засвідчували розбіжності між галичанами, яких підтримував А. Жук і наддніпрянськими українцями. Водночас А. Жук закликав українських діячів об'єднатись заради спільної боротьби за державність. При цьому він не виключав можливість входження українських земель, як суверенних суб'єктів у федерацію країн, що утворились на теренах колишньої Російської імперії.

Список використаних джерел

1. Всеукраїнська Національна Рада. // Воля. – 1921. – Т. 1, Ч. 7/8. – С. 354-365.
2. Осташко Т. А. Жук в добі національно-визвольних змагань / Т. Осташко. // Молода нація. – 2002. – № 3. – С.46-57; Соляр І. Всеукраїнська Національна Рада і Рада Республіки у 1921 р.: проблеми взаємовідносин / І. Соляр //Соборність як чинник українського державотворення (до 90-річчя Акту злуки) Всеукраїнська наукова конференція. – К., 2009. – С.149-158.
3. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – ф. 3807, оп. 2., спр. 5.
4. Центральний державний історичний архів України м. Львів. – ф. 359, оп. 1, спр. 371.
5. Library and Archives Canada. – The Andry Zhuk Collection MG30, C 167. – Volume 17. – File 26.
6. Library and Archives Canada. – The Andry Zhuk Collection MG30, C 167. – Volume 20. – File 13.

Надійшла до редколегії 20.06.13

А. Магурчак, канд. іст. наук, докторант
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

"ДОРОГИ НАШИ ЛЕЖАТ НА ВОСТОК!"

(ОЧЕРКИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АНДРЕЯ ЖУКА ВО ВСЕУКРАИНСКОМ НАЦИОНАЛЬНОМ СОВЕТЕ)

В публикации освещает участие украинского государственного деятеля А. Жука в работе венского Всеукраинского Национального Совета. Показаны переписки обсуждения важнейших вопросов на заседаниях ВНС за участием А. Жука.
Ключевые слова: А. Жук, Вена, Всеукраинский Национальный Совет, национальный вопрос.

A. Magurchak, Ph. D. in History, Applicant for Doctor of History Degree
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

"ROADS OUR LIE TO EAST!"

(ESSAYS OF ACTIVITY OF ANDREY ZHUKA ARE IN UKRAINIAN NATIONAL ADVICE)

In a publication, participating of Ukrainian statesman A. Zhuka lights up in work of Viennese Ukrainian National Advice. The perepiti discussions of major questions are retined on meetings of UNA after participation A. Zhuk's.
Key words: A. Zhuk, Vienna, Allukrainian National Advice, national question.